

# Plan för funktions- hinderomsorgens utveckling

*Med utblick mot 2035*



Vetlanda

## Innehåll

<b>1.</b>	<b>Sammanfattning .....</b>	<b>4</b>
<b>2.</b>	<b>Inledning och bakgrund .....</b>	<b>4</b>
<b>3.</b>	<b>Målsättning och syfte .....</b>	<b>5</b>
	3.1 Avgränsning .....	5
	3.2 Metod och tillvägagångssätt.....	5
<b>4.</b>	<b>Styrande regelverk.....</b>	<b>6</b>
	4.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning ..	6
	4.2 Barnkonventionen .....	6
	4.3 Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade LSS.....	7
	4.4 Socialtjänstlagen .....	8
	4.5 Socialförsäkringsbalken .....	8
<b>5.</b>	<b>Omvärldsförändringar .....</b>	<b>8</b>
	5.1 Översyn av gällande lagstiftning.....	9
	Översyn av LSS med förslag på nya insatser .....	9
	Översyn av Socialtjänstlagen – Framtidens socialtjänst.....	9
	5.2 God och nära vård – reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem..	10
	5.3 Välfärdsteknik och digitalisering.....	11
	5.4 Färre ska försörja fler.....	11
<b>6.</b>	<b>Nulägesbeskrivning .....</b>	<b>12</b>
	6.1 Funktionshinderomsorgens målgrupper .....	12
	6.2 Kostnadsjämförelser .....	12
	Att fördela resurser utifrån behov - Kuben .....	14
	6.3 Funktionshinderomsorgens verksamheter.....	14
	Bostad med särskild service LSS .....	14
	Gruppbofastad.....	14
	Servicebostad .....	14
	Bostad med särskild service SoL .....	15
	Daglig verksamhet LSS och dagverksamhet SoL.....	15
	Personlig assistans .....	15
	Korttidsvistelse .....	16
	Korttidstillsyn.....	16
	Avlösarservice i hemmet .....	16
	Ledsagarservice.....	17

Kontaktperson .....	17
Boendestöd.....	17
Omfattning i antal platser/brukare.....	17
6.4 Personal och kompetens.....	18
<b>7. Framtida behov .....</b>	<b>18</b>
Förändringar i målgruppen .....	18
Behov av regelbunden och återkommande inventering av behov hos personer med funktionsnedsättning.....	19
7.1 Boende .....	19
Boendekarriär/ boendekedja.....	19
Kommande åtgärder - bostad med särskild service LSS och SoL.....	20
Bostad med särskild service LSS .....	20
Bostad med särskild service SoL .....	21
Prognos utifrån inventering av behov .....	21
Analys och slutsatser av inventeringen .....	22
7.2 Framtida behov inom daglig verksamhet och dagverksamhet.....	23
En jämlik verksamhet.....	23
Lokaler .....	24
7.3 Korttidsvistelse.....	24
7.4 Boendestöd .....	25
7.5 Arvoderade uppdrag.....	25
7.6 Utbildning och kompetens inom funktionshinderomsorgen .....	25
En sammanhållen dag.....	26
Nya titlar och kompetensanalyser.....	26
Personalens behov av handledning .....	27
Jämlik hälsa .....	28
<b>8. Delaktighet och inflytande .....</b>	<b>28</b>
<b>9. Samverkan .....</b>	<b>29</b>
<b>10. Avslutningsvis – områden att fortsätta arbeta med i handlingsplanen .....</b>	<b>29</b>
<b>Referenser .....</b>	<b>30</b>

# 1. Sammanfattning

Vård- och omsorgsförvaltningen har av vård- och omsorgsnämnden fått i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för funktionshinderomsorgens utveckling. Arbetet med planen påbörjades hösten 2020.

Målet med planen har varit att beskriva de förändringar som behöver göras både på kort och lång sikt, förändringar som är nödvändiga för att vi ska kunna leverera insatser av god kvalitet som lever upp till gällande regelverk och lagens intentioner.

Planen beskriver, förutom framtida behov, även omvärldsförändringar som påverkar funktionshinderomsorgens verksamhetsområde. Dessutom innehåller planen en nulägesbeskrivning av befintliga verksamheter.

Till planen kommer en handlingsplan tas fram bestående av konkreta aktiviteter för att uppnå de förändringar som påtalas i planen.

De områden som har identifierats i samband med framtagandet av denna plan är följande:

- Utveckling av verksamheterna för att möta de förändringar i målgrupperna som har identifierats såsom det ökande antalet brukare med psykisk ohälsa men även nya målgrupper såsom brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
- Utveckla metoder och arbetssätt som ökar individens förutsättningar att leva ett så självständigt liv som möjligt. I samband med detta skapa en boendekedja som möjliggör boendekarriär och som säkerställer att varje brukare får bo i just den boendeform som hen har behov av.
- Säkerställa att personal och chefer har rätt kompetens och att handledning finns att tillgå vid behov.
- Återkommande genomföra inventering och prognos gällande behovet av bostad med särskild service. Förslagsvis vartannat år.
- Fortsatt utveckling av bostäder med särskild service för att säkerställa att boendena lever upp till krav och intentioner i gällande regelverk.
- Fortsatt utveckling av daglig verksamhet/dagverksamhet för att säkerställa att verksamheterna är lätt tillgängliga och motsvarar brukarnas behov.
- Arbeta för en ändamålsenligt och välplanerad korttidsverksamhet i lokaler som är anpassade efter behoven hos de barn och ungdomar som regelbundet vistas i verksamheten.
- Se över möjligheten att utveckla korttidsvistelse i form av läger på hemmaplan.

## 2. Inledning och bakgrund

Våren 2020 fick vård- och omsorgsförvaltningen i uppdrag av vård- och omsorgsnämnden att ta fram en långsiktig plan för funktionshinderomsorgens utveckling. Planen ska identifiera de utvecklingsområden som funktionshinderomsorgen står inför på både kort och lång sikt. Handlingsplan med aktiviteter kommer upprättas utifrån planens utvecklingsområden.

Inom funktionshinderomsorgen har det inte tidigare funnits någon långsiktig planering för hur verksamheterna ska utvecklas över tid på samma sätt som inom äldreomsorgen.

Nämnden såg ett behov av långsiktig strategisk styrning inom området för att säkerställa en god kvalitet som lever upp till gällande regelverk.

### 3. Målsättning och syfte

Målsättningen är att denna långsiktiga plan ska forma funktionshinderomsorgens utveckling de närmaste 10 till 15 åren. Planen ska vara vägledande i beslut och inriktningar som gäller funktionshinderomsorgens områden.

Syftet med dokumentet är att främja och underlätta en verksamhetsutveckling inom funktionshinderomsorgens verksamheter som motsvarar krav och mål i gällande regelverk. Syftet är också att bidra till en funktionshinderomsorg som är flexibel, omvärldsintresserad och som följer kunskapsutvecklingen inom området.

Planen omfattar vård- och omsorgsnämndens verksamheter inom ramen för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS och verksamheterna inom socialpsykiatri.

Planen kommer följas upp i samband med varje ny mandatperiod. Handlingsplaner kopplade till utvecklingsplanen kommer att följas upp och revideras årligen.

#### 3.1 Avgränsning

Planen har avgränsats till att omfatta vård- och omsorgsförvaltningens funktionshinderomsorg. Detta innebär att riktlinjer för biståndshandläggning inte kommer beröras närmare i denna plan.

När det gäller övriga förvaltningars åtaganden för att säkerställa tillgänglighet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning så hänvisar vi till det kommunövergripande funktionshinderpolitiska programmet som tas fram av kommunledningsförvaltningen.

#### 3.2 Metod och tillvägagångssätt

Vård- och omsorgsnämnden beslutade våren 2020 att ge förvaltningen i uppdrag att ta fram en långsiktig plan för funktionshinderomsorgens framtida utveckling.

Funktionschef för funktionshinderomsorgen och verksamhetsutvecklare har haft det övergripande ansvaret i framtagandet av planen. Arbetet påbörjades under hösten 2020.

Samtliga områdeschefer inom funktionshinderomsorgen har inkluderats i arbetet och medverkat i arbetsgrupper och workshops. Arbetsgrupperna har även inkluderat biståndshandläggare från Myndighetskontoret. Synpunkter har även inhämtats från funktionshinderomsorgens team inom den kommunala hälso- och sjukvården samt från enheten för kvalitet och utveckling.

Parallellt med hela arbetsprocessen har omvärldsbevakning pågått. Omvärldsbevakningen har även inkluderat samverkan och utbyte med övriga kommuner i länet, bland annat genom det länsövergripande chefsnätverk för funktionshinderområdet som utgår från Kommunal utveckling på Regionen.

Styrgrupp för utvecklingsplanens framtagande har varit vård- och omsorgsnämndens arbetsutskott. Styrgruppen har löpande fått delredovisningar framförallt under våren 2021. I juni 2021 presenterades ett utkast av planen för vård- och omsorgsnämnden.

Kommunala rådet för funktionshindrade (KRF) har informerats löpande samt varit delaktiga som remissinstans.

## 4. Styrande regelverk

Funktionshinderomsorgens verksamheter vilar på en grund av flera olika regelverk och lagstiftningar. Verksamheterna finns till för att ge brukaren bästa möjliga förutsättningar att kunna bli så självständig som möjligt, leva ett så gott liv som möjligt och delta i samhällslivet som andra. Nedan beskrivs några av de mest grundläggande regelverken som styr funktionshinderomsorgens uppdrag och verksamheter.

### 4.1 FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning trädde i kraft år 2009 i Sverige. Det innebär att Sverige har åtagit sig att förverkliga konventionen och dess bestämmelser i sin helhet.

Grunden i konventionen är att personer med funktionsnedsättning har rätt att vara delaktiga i samhället och att kunna leva ett självständigt liv. Stödet till enskilda personer och samhället i stort ska utformas så att personer med funktionsnedsättning kan leva som andra. Barn har särskilda rättigheter att komma till tals.

Konventionen fokuserar på icke-diskriminering och listar nödvändiga åtgärder för att personer med funktionsnedsättning ska kunna ta del av medborgerliga, politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Några av konventionens mer centrala delar och principer handlar om rättskapacitet, tillgänglighet, att leva självständigt, vård, hjälpmedel, delaktighet och brukarinflytande. Stat, kommun och region har ett gemensamt ansvar att följa konventionen.<sup>1</sup>

### 4.2 Barnkonventionen

Den 1 januari år 2020 började FN:s barnkonvention gälla som svensk lag. Det innebär att Barnkonventionen fått en högre rättslig status. Barnkonventionen är tänkt att vara det yttersta skydds nätet för barns rättigheter.

Konventionen lyfter att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barnet och att barn har rätt att uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör barnet. Barnkonventionen innehåller även särskilda delar om barn med funktionsnedsättning, till exempel att barn med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning bör ha ett fullvärdigt och anständigt liv under förhållanden som gör det möjligt för barnet att vara aktiv i samhällslivet.<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> [FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning - MFD](#)

<sup>2</sup> [Ett hållbart barnrättsarbete - MFD](#)

## 4.3 Lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade LSS

Bestämmelserna i LSS bygger på rättigheterna i FN:s konventioner. Verksamheter som arbetar med LSS-insatser ska se till att insatserna följer de grundläggande principerna:

- självbestämmande
- inflytande
- tillgänglighet
- delaktighet
- kontinuitet
- helhetssyn

Många av insatserna inom funktionshinderomsorgens verksamheter är LSS-insatser. För att få insatser enligt LSS ska den som begär insatser omfattas av lagens personkrets och ha behov av den sökta insatsen. Det är biståndshandläggarna på myndighetskontoret som utreder och beslutar om insatserna.

Syftet med LSS är att främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Personerna ska kunna få stöd i det dagliga livet och även få vara delaktiga och ha inflytande över hur stödet utformas. Målet är att den enskilde ska få möjlighet att leva som andra.

LSS omfattar tre grupper som kallas lagens personkrets. Grupperna består av personer med;

1. utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd
2. betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom
3. andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

LSS innehåller tio insatser för särskilt stöd och särskild service. Nio av dessa insatser utförs inom ramen för funktionshinderomsorgens ansvarsområde. De tio insatserna är:

1. Rådgivning och annat personligt stöd (regionens ansvar)
2. Personlig assistans
3. Ledsagarservice
4. Kontaktperson
5. Avlösarservice i hemmet
6. Korttidsvistelse utanför det egna hemmet
7. Korttidstillsyn för skolungdom över 12 år
8. Boende i familjehem eller bostad med särskild service för barn och ungdomar
9. Bostad med särskild service för vuxna
10. Daglig verksamhet

Gemensamt för alla LSS-insatser är att de ska anpassas till den enskildes individuella behov och tillförsäkra den enskilde goda levnadsvillkor. Verksamheten ska vara av god kvalitet och bedrivas i samarbete med andra berörda samhällsorgan och myndigheter, och kvaliteten i verksamheten ska utvecklas och säkras systematiskt och fortlöpande. Inom verksamheten ska den personal finnas som behövs för att kunna ge gott stöd, god service och omvårdnad.

## 4.4 Socialtjänstlagen

Kommunernas ansvar för vård och omsorg om personer med funktionsnedsättning regleras även i Socialtjänstlagen (SoL). Enligt 5 kap. 7 § SoL ska socialnämnden (inklusive vård- och omsorgsnämnden) verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att delta i samhällets gemenskap och att leva som andra. Nämnden ska enligt samma paragraf medverka till att den enskilde får en meningsfull sysselsättning och får bo på ett sätt som är anpassat efter dennes behov av särskilt stöd.

För individuellt inriktade insatser inom socialtjänsten ska följande begrepp och principer vara vägledande:

- helhetssyn
- frivillighet och självbestämmande
- normalisering
- kontinuitet
- flexibilitet
- närhet.

Nämnden bör genom hemtjänst, dagverksamhet eller annan liknande social tjänst underlätta för den enskilde att bo hemma och ha kontakt med andra.<sup>3</sup> Kommunen ska också inrätta bostäder med särskild service för de som behöver sådan bostad<sup>4</sup>. Personer med funktionsnedsättning kan ansöka om insatser enligt SoL och vissa av dem har dessutom rätt till insatser enligt LSS. Inom funktionshinderomsorgen i Vetlanda utförs insatserna boendestöd, kontaktperson, dagverksamhet och bostad med särskild service med stöd av socialtjänstlagen. Målgruppen är främst personer med psykisk funktionsnedsättning.

## 4.5 Socialförsäkringsbalken

I Socialförsäkringsbalkens 51 kapitel behandlas den statliga assistansersättningen som handläggs av Försäkringskassan. Där framgår att de individer som omfattas av LSS personkrets kan ha rätt till assistansersättning som täcker kostnader för personlig assistans. För rätt till statlig assistansersättning krävs att individen har behov av hjälp med de grundläggande behoven mer än 20 timmar per vecka.

## 5. Omvärldsförändringar

Genom att vara medveten om de trender som präglar samhällsutvecklingen står vi bättre rustade att möta de utmaningar vi möter. Genom att bevaka vad som händer i omvärlden omkring oss förbättras våra förutsättningar att agera i tid snarare än reagera i efterhand. Omvärlden förändras ständigt och de regelverk som styr våra verksamheter förändras. Utöver förändringar i regelverk så ser vi också att trender såsom digitalisering, hållbar utveckling och globalisering påverkar funktionshinderomsorgens

---

<sup>3</sup> 3 kap 6 § SoL

<sup>4</sup> 5 kap. 7 § tredje stycket SoL



verksamheter. För att skapa bästa möjliga kvalitet behöver vi följa med i utvecklingen och våga testa nya arbetsätt och metoder.

Funktionshinderomsorgen arbetar i linje med kommunfullmäktiges långsiktiga riktningar för Vetlanda kommuns utveckling. De tre riktningarna är:

- Den attraktiva kommunen
- Den hållbart växande kommunen
- Den nytänkande kommunen

## 5.1 Översyn av gällande lagstiftning

### Översyn av LSS med förslag på nya insatser

I maj 2016 beslutade regeringen om en översyn av insatser enligt LSS samt assistansersättningen. Betänkandet, som överlämnades i januari 2019, innebär flera förändringar i nuvarande lagstiftning. Bland annat så förslås tre helt nya LSS insatser:

- *Personlig service och boendestöd* ska ge stöd till den som bor i en annan bostad än grupp- eller servicebostad. Stödet kan exempelvis innebära praktisk hjälp i hemmet, ledsagning och stöd vid föräldraskap
- *Personligt stöd till barn* syftar till att barn med funktionsnedsättning och deras familjer ska få insatser som är mer ändamålsenliga än de insatser som finns i dag. Insatsen personlig assistans ska inte längre användas till barn och unga under 16 år.
- *Förebyggande pedagogiskt stöd* riktar sig till personer med stor och varaktig psykisk funktionsnedsättning med behov av personligt stöd av ett begränsat antal personer som har ingående kunskaper om honom eller henne och funktionsnedsättningen.

Utredningen föreslår vidare att staten ska ha hela ansvaret för insatsen personlig assistans och att personlig assistans endast ska vara till för personer över 16 år. Utredningen föreslår också att ledsagarservice blir en del av insatsen personlig service och boendestöd. Inga förändringar föreslås gällande målgrupperna som LSS riktar sig till (personkretsen).

Den nya lagen som ändrar namn från Lag om stöd och service till vissa *funktionshindrade* till lag om stöd och service till vissa *personer med funktionsnedsättning* föreslås av utredningen träda i kraft 1 januari 2022. Lagen kommer fortsättningsvis förkortas LSS.

### Översyn av Socialtjänstlagen – Framtidens socialtjänst

Våren 2018 tillsatte regeringen en utredning för att se över socialtjänstlagen och vissa av socialtjänstens uppgifter. Översynen ska leda till en lagstiftning som bland annat underlättar effektiva insatser baserade på kunskap och ha god kvalitet. Lagstiftningen ska ta tillvara medarbetarnas kompetens och fokusera på kärnverksamheten.

Utredningen *Framtidens socialtjänst* överlämnades till regeringen i augusti 2020 och innehåller förslag som tillsammans skapar förutsättningar för en hållbar socialtjänst. Utredningens större förslag handlar om en förebyggande och lätt tillgänglig socialtjänst, övergripande planering och planering av insatser, kunskapsbaserad socialtjänst och

möjligheten att tillhandahålla insatser utan föregående behovsprövning. Utredningen föreslår vidare bland annat att:

- nuvarande målbestämmelser kompletteras med att socialtjänsten även ska främja människors jämställda levnadsvillkor
- begreppet tillgänglighet ges en generell betydelse för socialtjänstens verksamhet
- kommunen vid planering av insatser till grupper och enskilda särskilt ska beakta behovet av tidiga och förebyggande insatser
- det införs krav på att verksamhet inom socialtjänsten bedrivs i överensstämmelse med vetenskap och beprövad erfarenhet
- skapa en befogenhet som innebär att socialnämnden kan besluta att en eller flera insatser ska tillhandahållas utan föregående individuell behovsprövning
- insatser för enskildas behov utformas så att de stärker den enskildes möjligheter till ett värdigt liv och till att känna välbefinnande
- en mer generell bestämmelse ska införas om att den enskilde så långt det är möjligt ska kunna välja när och hur stöd och hjälp i boendet ska ges
- barnrättsperspektivet ska tydliggöras

## 5.2 God och nära vård – reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem

Våren 2017 påbörjades utredningen om god och nära vård. Uppdraget tillkom för att stödja regionerna, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården.

Nära vård är inte en ny organisationsform utan handlar om arbetssätt där olika aktörer samverkar mer för individens bästa, och där vården blir mer tillgänglig i form av bland annat geografisk närhet, hög kontinuitet och digitala vårdtjänster. Vård som invånaren behöver ofta ska finnas nära och anpassas efter invånarnas behov. En god och nära vård

- utgår från individuella förutsättningar och behov.
- bygger på relationer, är hälsofrämjande, förebyggande och proaktiv.
- bidrar till jämlik hälsa, trygghet och självständighet och grundas i gemensamt ansvarstagande och tillit.

Primärvården ska vara navet i all hälso- och sjukvård och där ingår den kommunala hälso- och sjukvården. Med en mer nära vård blir det möjligt för fler patienter med komplexa vård- och omsorgsbehov att få vård i det egna hemmet i stället för på sjukhus. Målet är att skapa en vård med ökad trygghet, kvalitet, kontinuitet och effektivitet med färre besök på akutmottagningar och minskad slutenvård.

Enligt folkhälsomyndigheten har personer med funktionsnedsättning generellt sämre hälsa än andra i flera avseenden vilket framgår av myndighetens uppföljningsarbete om livsvillkor, levnadsvanor och hälsa hos personer med funktionsnedsättning.<sup>5</sup>

### Framgångsfaktorer för nära vård

- Samverkan mellan kommuner och regioner.

<sup>5</sup> Slutrapportering av regeringsuppdrag inom ramen för ”En strategi för genomförande av funktionshinderpolitiken 2011–2016”

- Användning av ny teknik för att utveckla arbetssätten i hälso- och sjukvården och omsorgen.
- Satsning på utveckling av egenvård, inte minst för kroniskt sjuka patienter och för att förhindra att fler drabbas av kronisk sjukdom.
- Att personalen kan medverka i utvecklingen av e-tjänster, har digital kompetens och börjar arbeta på nya sätt.
- Att personcentrering är vägledande både som förhållningssätt och arbetssätt i organisationen.
- Satsning på kompetensförsörjning som stödjer omställningen mot nära vård, där förmåga att arbeta över traditionella gränser, kommunicera och jobba preventivt och proaktivt är viktiga delar.

### 5.3 Välfärdsteknik och digitalisering

Digitaliseringen bidrar till att fler kan vara digitalt inkluderade och delaktiga i samhället. Digital kompetens och tillgång till digital teknik är två grundläggande saker som påverkar möjligheten till delaktighet. I Vetlanda kommuns funktionshinderomsorg testas och införs ny teknik och digitala lösningar löpande. Till hjälp har funktionshinderomsorgens verksamheter stödfunktioner såsom IT-utvecklare och arbetsterapeuter. Det finns även en arbetsgrupp med syftet att testa och hjälpa till att implementera nya tekniska och digitala verktyg och hjälpmedel.

Inom vård och omsorg kallas digital teknik ofta för välfärdsteknik. Välfärdsteknik används som stöd till omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Tekniken bidrar till att öka trygghet, skapa delaktighet, självständighet och självbestämmande.

Målsättningen är att användandet av välfärdsteknik ska kunna bidra till ökad delaktighet och självständighet för personer i behov av stöd. Det blir också en mer effektiv användning av kommunens resurser och bidrar till att medarbetarnas kompetens tas tillvara.

Välfärdsteknik kan aldrig helt ersätta personal. En person med behov av stöd kan klara vissa saker på egen hand, men fortfarande behöva stöd från personalen för att vardagen ska fungera.

I och med att allt fler tjänster digitaliseras ökar också risken för att personer med funktionsnedsättningar hamnar i ett digitalt utanförskap. Många tjänster förutsätter att användaren har och kan hantera internet via dator, surfplatta eller mobiltelefon. En stor del av funktionshinderomsorgens uppdrag är att skapa förutsättningar för personer med funktionsnedsättningar att kunna vara delaktiga i samhällslivet. I detta bör även digital delaktighet ingå. Därför är det viktigt att brukare inom funktionshinderomsorgens verksamheter även kan få stöd och hjälp att ta del av det som samhället erbjuder på den digitala arenan.

### 5.4 Färre ska försörja fler

En tydlig trend är att vi i kommunen får en högre försörjningskvot, vilket innebär att gruppen som inte är i arbetsför ålder blir större relativt i jämförelse till dem som är i

arbetsför ålder. Detta kan komma att innebära svårigheter att rekrytera medarbetare med rätt kompetens på sikt.<sup>6</sup>

## 6. Nulägesbeskrivning

### 6.1 Funktionshinderomsorgens målgrupper

Funktionshinderomsorgen är ett brett verksamhetsområde med många olika verksamheter som riktar sig till människor i alla åldrar, i alla faser i livet. Gemensamt är att alla har någon form av funktionsnedsättning. Insatserna som nyttjas förändras genom livet men för de flesta individer kvarstår behovet av stöd från funktionshinderomsorgen genom hela livsresan.

För att få ta del av verksamheterna behöver den enskilde ansöka om/begära insatser<sup>7</sup>. Det är biståndshandläggaren på myndighetskontoret som tar emot ansökan/begäran om insatser och som sedan utreder och fattar beslut.

Vanliga funktionsnedsättningar inom funktionshinderomsorgens verksamheter är:

- Intellektuell funktionsnedsättning och/eller autismspektrumstörning
- Psykisk eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- Fysisk funktionsnedsättning.

Funktionsnedsättningen kan vara av olika svårighetsgrad, alltifrån lindrig till grav och innebära olika behov av stöd, omsorg och service. Funktionsnedsättningen kan vara medfödd eller ha uppkommit senare i livet på grund av sjukdom eller olycka. Inte sällan förekommer flera funktionsnedsättningar i kombination vilket ofta innebär en sammansatt och komplex livssituation med omfattande behov av stöd och service.

### 6.2 Kostnadsjämförelser

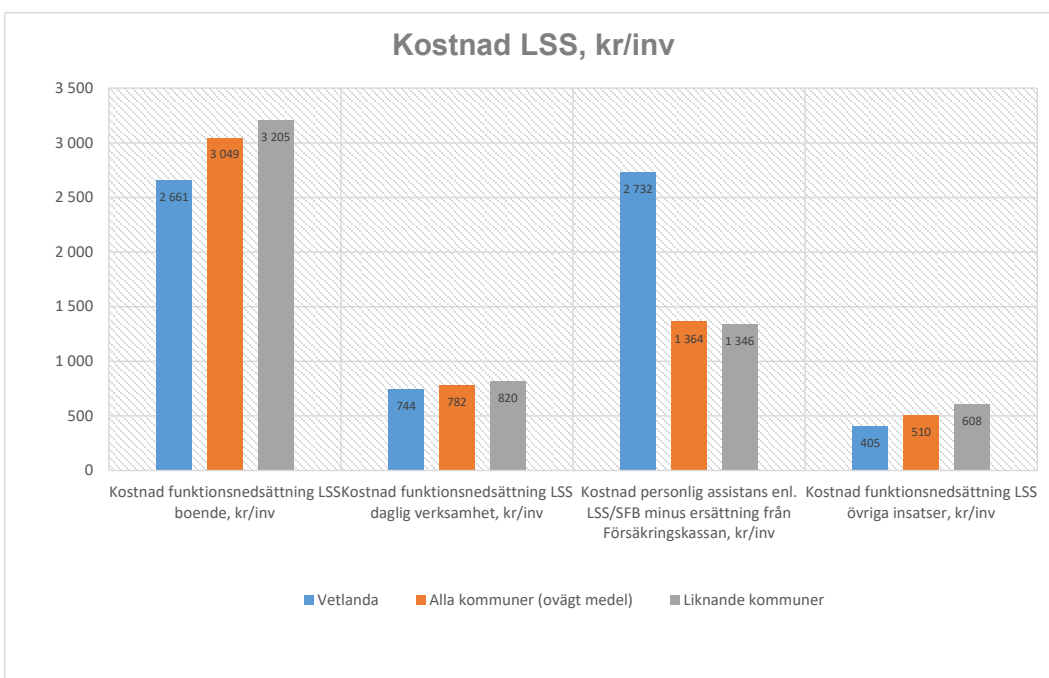
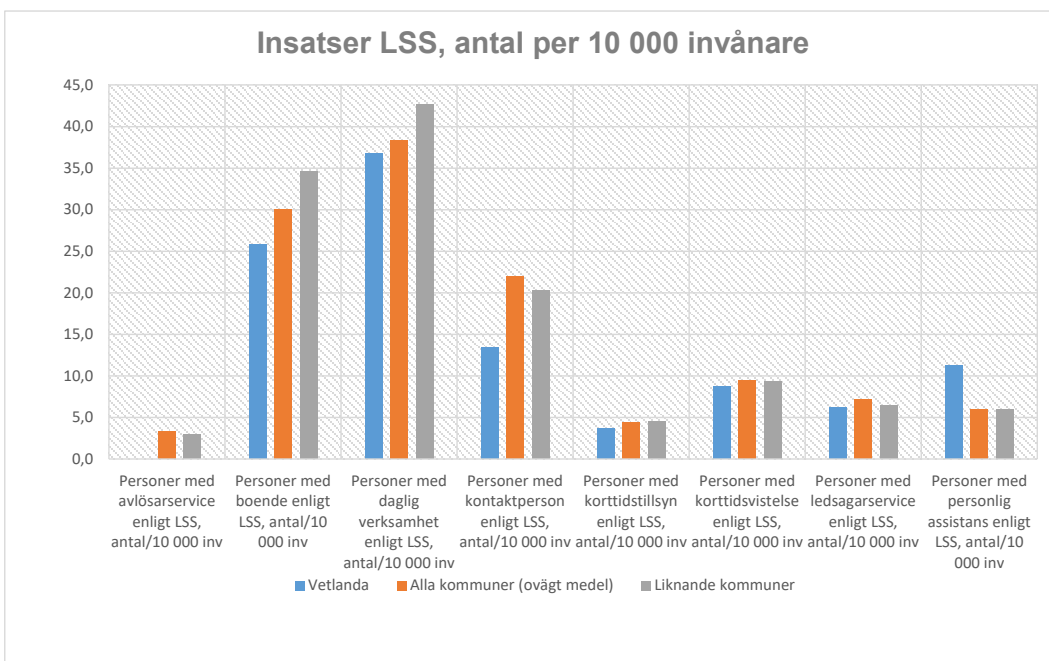
SKR (Sveriges kommuner och regioner) har tillsammans med RKA (Riksföreningen för kommunala analyser) skapat ett verktyg som de kallar för *Koll på funktionshinderomsorgen*. Verktyget bygger på nationell statistik som hämtas från bland annat kommun- och landstingsdatabasen Kolada. Syftet är att hjälpa kommuner att få en överblick över verksamheternas kostnader.

Vid analys av statistiken kan vi konstatera att Vetlanda kommun har fler brukare med personlig assistans jämfört med övriga kommuner och därmed också högre kostnader. Samtidigt har vi färre brukare som bor i LSS-boende. Statistiken avser uppgifter gällande 2019.

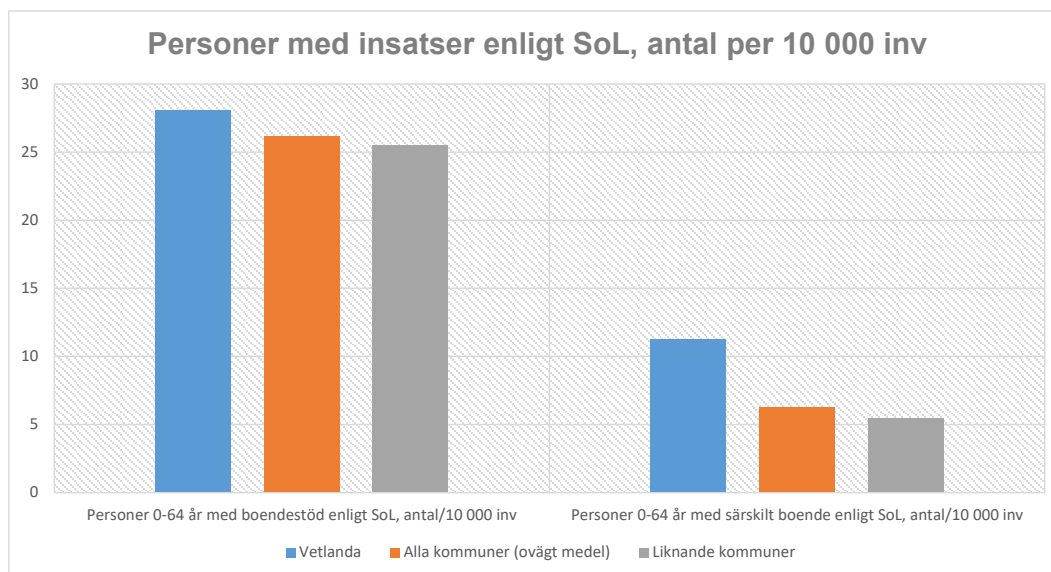
---

<sup>6</sup> [Omvärldsanalys 2020 \(vetlanda.se\)](https://www.vetlanda.se/om-vetlanda/om-och-av-utvecklingen-i-vetlanda)

<sup>7</sup> I Socialtjänstlagen ansöker den enskilde om insatser men i LSS begär den enskilde insatser.



När det gäller bostad med särskild service för personer med psykisk funktionsnedsättning så framgår det av statistiken att Vetlanda har fler personer med denna insats och därmed också högre kostnader jämfört med övriga kommuner.



### Att fördela resurser utifrån behov - Kuben

Hösten 2020 införde funktionshinderomsorgen behovsbedömnings- och resursfördelningsverktyget Kuben. Kuben är ett digitalt verktyg som hjälper till att beräkna verksamhetens bemanning med utgångspunkt i den enskilde brukarens individuella behov av stöd och hjälp. Kuben fungerar även som analysunderlag inför verksamhetsuppföljning och hjälper verksamheten att upptäcka samband och mönster. Verktöget innebär också en möjlighet till jämförelser med andra kommuners verksamheter som också använder Kuben.

## 6.3 Funktionshinderomsorgens verksamheter

Nedan följer en beskrivning av de verksamheter som funktionshinderomsorgen ansvarar för.

### Bostad med särskild service LSS

Det finns två former av bostad med särskild service för vuxna enligt LSS, gruppboende och serviceboende.

#### Gruppboende

En gruppboende är till för brukare med stora behov av tillsyn och omvårdnad. Det behöver finnas personal till hands hela tiden. Gruppboendet får bestå av maximalt sex lägenheter som är samlade kring gemensamma utrymmen. En fast personalgrupp ska täcka de boendes hela stödbehov inklusive fritids- och kulturella intressen.

#### Serviceboende

En serviceboende är till för brukare som har en större förmåga till självständighet. En serviceboende kan ses som en mellanform mellan ett helt självständigt boende i egen lägenhet och en lägenhet i gruppboende. En serviceboende består av ett antal lägenheter som har tillgång till gemensam service och en fast personalgrupp. Lägenheterna ligger

oftast i samma eller kringliggande hus. Varje brukare ska kunna erbjudas stöd dygnet runt i den omfattning som han eller hon behöver.

Inom funktionshinderomsorgen i Vetlanda finns sju LSS-bostäder för vuxna med sammanlagt 59 lägenheter. Tre boenden är gruppboendestäder, två är serviceboendestäder och två är en kombination av gruppboendestad och serviceboendestad. Samtliga boenden är belägna i centralorten. En ny gruppboendestad med ytterligare 6 lägenheter är under uppbyggnad och kommer tas i drift våren 2022.

### **Bostad med särskild service, SoL**

I samband med psykiatrireformen 1995 fick kommunerna ett tydligare ansvar för att utveckla boendeformer för personer med psykisk funktionsnedsättning. Bostad med särskild service enligt SoL är en bostadsform med tillgång till service och omvårdnad dygnet runt. Lägenheterna ska vara fullvärdiga och kunna användas som ett permanent hem. Boendet kan vara beläget i ett och samma trapphus eller i närliggande lägenheter och det ska finnas tillgång till gemensamhetsutrymme. Boendet får inte ha en institutionell prägel. Bemanningen på boendet ska anpassas efter behovet hos de individer som bor där.

Inom funktionshinderomsorgen i Vetlanda finns för närvarande två bostäder med särskild service enligt SoL. Boendena är belägna i hyreshus och består av 15 respektive 12 lägenheter. Till ett av boendena hör även två korttidslägenheter för brukare med behov av insatsen under en begränsad tid. Till bostäderna hör fasta personalgrupper och gemensamhetslokaler. Sammanlagt finns 27 lägenheter och två korttidsplatser.

### **Daglig verksamhet LSS och dagverksamhet SoL**

Daglig verksamhet LSS och dagverksamhet SoL finns till för de individer med funktionsnedsättning som inte förvärvsarbetar eller studerar. Syftet med insatserna är att skapa möjlighet till meningsfull och stimulerande sysselsättning och därigenom ge möjlighet till personlig utveckling, gemenskap och delaktighet i samhällslivet.

Inom daglig verksamhet och dagverksamhet finns flera verksamheter med olika innehåll och grad av arbetsinriktning. Allt från praktik/arbetsträning ute på riktiga arbetsplatser, så kallad utflyttad verksamhet, till verksamheter med fokus på sinnesstimulering, social samvaro eller habiliterande innehåll.

Det finns fyra dagliga verksamheter enligt LSS inom funktionshinderomsorgen. Verksamheterna har olika inriktning och riktar sig till olika målgrupper. Sammanlagt har verksamheterna tillsammans ca 120 deltagare. Majoriteten av brukarna deltar i verksamheten fyra till fem dagar per vecka.

För personer med psykisk funktionsnedsättning finns insatsen dagverksamhet SoL. I Vetlanda finns två verksamheter varav en bedrivs i samarbete med daglig verksamhet LSS. Sammanlagt har verksamheterna ca 115 deltagare som deltar i genomsnitt två till tre dagar i veckan.

### **Personlig assistans**

Insatsen personlig assistans är dels en insats enligt LSS men kan också beviljas av Försäkringskassan enligt socialförsäkringsbalken (SFB) och kallas då för

assistansersättning. Personlig assistans är ett personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer till den som på grund av stor och varaktig funktionsnedsättning inte själv klarar att tillgodose sina grundläggande behov. Syftet är att även individer med stora och omfattande funktionsnedsättningar ska ges möjlighet att kunna leva som andra, få vara delaktig i samhällslivet och få hjälp och stöd att kunna leva ett så självständigt liv som möjligt och därmed uppnå goda levnadsvillkor.

I Vetlanda kommun har sammanlagt 67 personer insatsen personlig assistans, 34 av dessa har beviljats insatsen av kommunens biståndshandläggare och 33 har beviljats assistansersättning från Försäkringskassan. Funktionshinderomsorgen utför sammanlagt 27 ärenden med personlig assistans. Resterande beslut utförs av privata assistansanordnare.

### **Korttidsvistelse**

Insatsen korttidsvistelse enligt LSS syftar till att erbjuda den enskilde miljöombyte och rekreation men också att ge anhöriga möjlighet till avlastning i omvårdnadsarbetet. För ungdomar kan målet även vara förberedelse inför vuxenlivet – att få pröva att bo hemifrån. Insatsen kan verkställas i form av korttidshem, stödfamilj eller läger.

Inom funktionshinderomsorgen finns ett korttidshem för barn och ungdomar med kapacitet att ta emot fem barn/ungdomar per dygn. Hur mycket den enskilde vistas på korttidshemmet varierar men vanligtvis någonstans från två dygn per månad till 15 dygn per månad. Omfattningen utgår från biståndsbeslutet där det individuella behovet ligger till grund. 16 barn och ungdomar har korttidsvistelse på korttidshemmet.

Stödfamiljer rekryteras löpande utifrån behov och för närvarande finns 10 barn/ungdomar som har beslut om denna form av korttidsvistelse.

Läger finns idag inte inom ramen för funktionshinderomsorgens verksamhet utan denna insats utförs av privata utförare. 2020 verkställdes 11 beslut om korttidsvistelse i form av läger.

### **Korttidstillsyn**

Barn över 12 år med funktionsnedsättning, som har förvärvsarbetande vårdnadshavare, har rätt till LSS insatsen korttidstillsyn. Insatsen erbjuds före och efter skolans slut samt under lov dagar, studiedagar och längre lov. Korttidstillsynen ska erbjuda en avkopplande och aktiv fritid i trygg miljö med goda vuxenförebilder. Insatsen korttidstillsyn påbörjas oftast under sommaren det år barnet fyller 13, efter det att kommunens skyldighet att tillhandahålla fritidshem har upphört. I Vetlanda utförs korttidstillsynen av barn- och utbildningsförvaltningen på uppdrag av funktionshinderomsorgen. Ca 15 barn/ungdomar har korttidstillsyn i Vetlanda.

### **Avlösarservice i hemmet**

Avlösarservice enligt LSS innebär att en annan person tillfälligt övertar omvårdnaden av ett barn eller en vuxen person med funktionsnedsättning från föräldrar, anhöriga eller andra närstående. Avlösarservice kan användas både som en regelbunden insats och vid oförutsedda situationer. Omkring fem individer nyttjar denna insats.



## Ledsagarservice

LSS insatsen ledsagarservice syftar till att underlätta för personer med funktionsnedsättning att, med stöd av en följeslagare, komma ut och delta i samhällslivet. Det kan till exempel handla om att besöka vänner, delta i fritidsaktiviteter eller kulturlivet. Runt 22 individer har denna insats.

## Kontaktperson

Syftet med insatsen kontaktperson är att bryta den enskildes isolering genom samvaro och hjälp till fritidsverksamhet. En kontaktperson fungerar som en medmänniska som kan ge råd till den enskilde i situationer som inte är av komplicerad natur samt vara en hjälp för att komma ut i kontakt med andra människor och för att komma ut i samhället. Att vara kontaktperson är ett arvoderat uppdrag. Insatsen kan beviljas både utifrån LSS och SoL. Runt 100 brukare har insatsen kontaktperson.

## Boendestöd

Boendestöd är en SoL-insats som innefattar flera stödjande insatser som fokuserar på att stärka individen, praktiskt och socialt, så att den enskilde kan leva ett mer självständigt liv, i bostaden och ute i samhället.

Boendestöd innebär ett pedagogiskt och psykosocialt stöd i hemmet och närmiljön oftast i kombination med praktisk hjälp.

Syftet med boendestödet är att öka eller bibehålla individens förmåga att självständigt hantera vardagslivet. Att bidra till återhämtning, ökad delaktighet och eget ansvar. Att motverka social isolering och minska risken för försämring.

Boendestöd är en insats som beviljas utifrån Socialtjänstlagen och som traditionellt riktar sig till personer med psykisk funktionsnedsättning. I funktionshinderomsorgen i Vetlanda är även personer med intellektuell funktionsnedsättning som bor i eget boende en målgrupp för insatsen. Runt 135 brukare har insatsen boendestöd.

## Omfattning i antal platser/brukare

Insats	Antal platser/brukare	varav extern utförare
Bostad med särskild service för vuxna LSS	65 (exklusive 6 nya platser fr.o.m. 2022)	6
Bostad med särskild service för barn/unga LSS	4	4
Bostad med särskild service SoL	29	2
Daglig verksamhet LSS	126	6
Dagverksamhet SoL	115	
Personlig assistans LSS och SFB	67	40
Korttidsvistelse korttidshem LSS	15	
Korttidsvistelse läger LSS	11	11
Korttidsvistelse stödfamilj LSS	10	
Korttidsstillsyn LSS	15	

Avlösarservice i hemmet LSS	5	
Ledsagarservice LSS	22	
Kontaktperson LSS och SoL	100	
Boendestöd SoL	135	

Tabellen beskriver antal platser och antal brukare som nyttjar insatserna. Siffrorna är från maj 2021.

## 6.4 Personal och kompetens

Inom Funktionshinderomsorgen arbetar cirka 230 medarbetare.<sup>8</sup> Av dessa är cirka 160 tillsvidareanställda och resterande är visstids- eller timanställda. Det dagliga arbetet leds och fördelas av åtta områdeschefer och en funktionschef.

Inom funktionshinderomsorgen används idag flera olika befattningar beroende på vilken verksamhet det gäller. De vanligaste befattningarna är:

- Personlig assistent
- Omvårdare
- Skötare
- Instruktor
- Vårdare
- Undersköterska

Ett arbete har påbörjats med att införa en mer enhetlig titulatur som även är gemensam med övriga kommuner i länet. Detta kommer att beskrivas närmare i avsnittet "Framtida behov".

Majoriteten av medarbetarna har arbetat länge inom funktionshinderomsorgen och personalomsättningen är relativt låg. Majoriteten av medarbetarna har genomgått vård- och omsorgsprogrammet eller liknande äldre utbildningar.

## 7. Framtida behov

Att känna till målgruppernas behov är en av de viktigaste förutsättningarna för att politiker och chefstjänstemän i både kommuner och regioner ska kunna planera, bygga upp och styra verksamheter som motsvarar dessa behov. Kommunen kan få underlag till det arbetet genom att inventera målgruppens behov och bedriva uppsökande och informerande verksamheter.<sup>9</sup>

### Förändringar i målgruppen

Nationellt finns en trend att andel personer med LSS insatser generellt ökar i takt med att befolkningen ökar. Denna trend märks inte lika tydligt i Vetlanda utan andel individer med LSS-insatser har varit relativt konstant de senaste fem åren. Däremot märker både biståndshandläggare och chefer en ökning inom vissa målgrupper. En sådan målgrupp är personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Denna målgrupp förekommer ofta både inom LSS-verksamheter och inom socialpsykiatrins verksamheter.

<sup>8</sup> Maj 2021

<sup>9</sup> Det är mitt hem – vägledning om boende och boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning. [www.socialstyrelsen.se](http://www.socialstyrelsen.se)

Målgruppen har ofta andra behov och förväntningar när det gäller vilket stöd samhället kan erbjuda jämfört med mer traditionella målgrupper inom framförallt LSS-verksamheterna. Samtidigt som målgruppen högfungerande med NPF ökar så minskar antalet individer med diagnoser såsom till exempel Downs syndrom.

Den psykiska ohälsan ökar generellt i samhället vilket märks även inom funktionshinderomsorgen, främst genom att antalet individer med insatsen boendestöd ökar. Även målgruppen med utmattningssyndrom ökar inom vissa verksamheter.

Sammantaget ställer dessa förändringar krav på kompetensutveckling, lyhördhet, flexibilitet samt förmåga till förändring och utveckling av funktionshinderomsorgens verksamheter för att möta behoven hos samtliga brukare.

## **Behov av regelbunden och återkommande inventering av behov hos personer med funktionsnedsättning**

Med hjälp av kommunal utveckling i Jönköpings län sker regelbundna och återkommande inventeringar av behov hos personer med psykisk funktionsnedsättning. Genom inventeringen får kommunen reda på hur många personer som ingår i målgruppen och vilka behov av insatser de har. Enligt Socialstyrelsens bedömningskriterier bör större inventeringar göras vart tredje till vart fjärde år<sup>10</sup>.

När det gäller LSS-verksamheter finns krav i lagstiftningen att vi som kommun ska känna till hur behovet av bostäder med särskild service ser ut hos de kommuninvånare som har rätt till insatser enligt LSS. Att skapa nya bostäder med särskild service är en lång process som behöver påbörjas i god tid för att kunna säkerställa att besluten om bostad med särskild service enligt LSS kan verkställas utan längre dröjsmål.

Enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) har behovet av LSS-bostäder i landet ökat de senaste 10 åren. Ökningen beror dels på att antalet personer med identifierade behov ökar, dels att fler nyttjar sin LSS-bostad under längre tid. 90% av de som har LSS-boende utgörs av personer med intellektuell funktionsnedsättning eller personer inom autismspektrumet<sup>11</sup>.

För att möta behovet av bostäder för personer med funktionsnedsättning krävs en effektiv systematisk planering och framförhållning. Med bättre prognoser kan brist på boenden minskas och väntetider mellan beslut och verkställande kortas.

## **7.1 Boende**

I dagsläget finns sammanlagt 9 bostäder med särskild service. Sju av dessa är LSS bostäder och två är SoL bostäder inom socialpsykiatri. Våren 2022 tas ytterligare en LSS-bostad i drift.

### **Boendekarriär/ boendekedja**

Mätningar som har skett med hjälp av behovsbedömningsverktyget Kuben visar att ett antal brukare har relativt låga behov i förhållande till beviljad boendeform. Andelen

<sup>10</sup> Att inventera behov; inventering av gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning, Socialstyrelsen 2012

<sup>11</sup> Stöd för prognos av boende enligt LSS, 2020. Sveriges kommuner och regioner, SKR

brukare med låga behov är dessutom större i Vetlanda än i andra kommuner som gjort liknande mätningar. Flera brukare skulle troligtvis, med rätt stöd, ha förutsättningar att klara att flytta vidare till en mer självständig boendeform, till exempel från en gruppboestad till en serviceboestad eller från en serviceboestad till en egen lägenhet i ordinärt boende i kombination med boendestöd.

Målsättningen är givetvis att varje brukare ska få sina behov av stöd och service tillgodosedda och inte att någon ska tas ifrån stöd som det finns behov av. Tanken med boendekarriär är istället att möjliggöra en ökad grad av självständighet för den enskilde brukaren, utifrån individens egna önskemål, förmågor och förutsättningar.

För att möjliggöra detta arbets sätt är målarbetet, med ökad självständighet och rätten till självbestämmande avgörande. I samband med behovsbedömningarna i Kuben, som genomförs enligt rutin, kan behov av förändrad boendeform uppmärksammas vid uppföljning av brukarens individuella mål i genomförandeplanen.

### **Träningslägenhet**

Som ett led i boendekedjan utreds möjligheten att implementera en ny form av boendeinsats med stöd av Socialtjänstlagen. Boendeformen innebär att den enskilde får pröva att bo i egen lägenhet en period samtidigt som behov av stöd och service sker genom boendestödet. Fungerar allt väl kan lägenhetskонтaktet efter en provperiod omvandlas till ett förstahandskontrakt. Insatsen förutsätter en god samverkan med det kommunala bostadsbolaget, med den enskilde och med biståndshandläggare.

## **Kommande åtgärder - bostad med särskild service LSS och SoL**

Enligt gällande bestämmelser ska LSS bostäder uppfylla vissa kriterier. Det handlar bland annat om rätt antal lägenheter beroende på typ av boende, närhet till gemensamma utrymmen, personal och bemanning. För att undvika en institutionell prägel ska dessutom samlokalisering med andra verksamheter undvikas. Med andra verksamheter räknas även äldreomsorg.

### **Bostad med särskild service LSS**

Fyra av de sju bostäderna med särskild service enligt LSS lever idag inte upp till kraven. Bland annat så verkställs beslut om gruppboestad och beslut om serviceboestad i samma boende vilket inte kan anses vara förenligt med gällande regelverk. Konsekvensen har blivit att antalet lägenheter överskrider maxgränsen för gruppboestad. Detta riskerar att innebära att de boende med gruppboestadsbeslut inte får sina behov tillgodosedda då gruppen blir för stor. Även bristande tillgänglighet för personer med fysiska funktionsnedsättningar förekommer i enstaka boenden som behöver åtgärdas. Utöver brister utifrån kvalitetsaspekten för brukaren finns brister i arbetsmiljön, till exempel saknas lokaler för rast, omklädning och vila i vissa av verksamheterna.

Arbetet med att säkra upp att våra boenden håller god kvalitet och lever upp till gällande lagstiftning är ett arbete som behöver prioriteras högt. Detta för att säkra kvaliteten i verksamheten och för att undvika eventuella föreläggande om sanktionsavgifter vid tillsyn från myndigheter. I kombination med att möjligheterna till boendekarriär/boendekedja utvecklas inom funktionshinderomsorgens boenden kommer förhoppningsvis flera platser att frigöras. Arbetssättet förutsätter dock att

personalen har kompetens och förmåga att arbeta med ett pedagogiskt förhållningssätt som hjälper de boende att utvecklas och nå sin unika nivå av självständighet.

En önskvärd målsättning är att samtliga bostäder med särskild service inom funktionshinderomsorgen ska vara utformade och anpassade till gällande regelverk och lagens intentioner inom en femårsperiod. Detta för att tillhandahålla insatser av god kvalitet och att de boende tillförsäkras goda levnadsvillkor enligt lagens intentioner.

### **Bostad med särskild service SoL**

Jämförelser med andra kommuner visar att Vetlanda har högre kostnader och fler platser i bostad med särskild service SoL. Både mätningar som är gjorda med behovsbedömningsverktyget Kuben och uppföljning av biståndshandläggare tyder på att flera brukare som idag bor i SoL-boende skulle kunna ha förmåga till en mer självständig boendeform i ordinärt boende i kombination med boendestöd. Med detta i beaktande skulle antalet lägenheter med särskild service enligt SoL på sikt behöva minskas i antal samtidigt som boendestödet stärks för att kunna möta behovet hos fler brukare. Det är dock viktigt att utarbeta en rättssäker och hållbar strategi som säkrar upp att brukarna får sina behov av stöd och service tillgodosedda.

### **Prognos utifrån inventering av behov**

Prognosen utgår från befintligt antal platser exklusive den nya gruppboendestaden som tas i drift i början av 2022. Prognosen sträcker sig fram till 2030 men det ska betonas att ju längre fram i tid desto mer osäker blir prognosen. När i tid en individ ansöker om boende är svårt att förutsäga då det finns stora variationer och många olika faktorer som påverkar det individuella beslutet att ansöka om boende. Därför är det viktigt att inventering och prognos uppdateras löpande i takt med att behoven blir kända.

Ett sätt att följa behovet av boende är att alltid erbjuda individer med LSS insatser möjligheten att upprätta en individuell plan enligt § 10 LSS. En individuell plan har som syfte att hjälpa individen att få en överblick över befintliga insatser men även planera inför kommande behov av insatser. Det är biståndshandläggaren som upprättar den individuella planen tillsammans med den enskilde. I Vetlanda tillämpas dock inte individuell plan i någon större utsträckning varvid denna möjlighet att följa behoven inte har kunnat användas i inventeringen.

I samband med inventeringen har vi istället tittat på följande faktorer:

- Antal elever i särskola och särgymnasium inklusive antal elever i tränings-särskola
- Antal elever i särskola/särgymnasium med personlig assistans. Erfarenhet pekar på att dessa individer även framledes kommer att välja att leva med assistans framför att flytta till en bostad med särskild service.
- Antal vuxna brukare i övriga verksamheter inom funktionshinderomsorgen som fortfarande bor hemma hos sina föräldrar
- Antal externa placeringar
- Årlig omsättning dvs antal som flyttar in respektive flyttar ut eller avlider

Tabellen visar en beräkning av kommande behov av boendeplatser per femårsperiod. Beräkningen baseras på ovan nämnda faktorer.

Boendeform	2021	2026*	2030*
Gruppboestad LSS	27	33 (inkl. nya boendet på Humlevägen)	39
Serviceboestad LSS	33	40	40
Bostad SoL	27	27	27
Träningslägenhet	0	5	7
Köpta platser LSS och SoL	10	8	8

\*Siffrorna för år 2026 och 2030 är en preliminär uppskattning eftersom många faktorer påverkar utfallet. Behovet av boende behöver därför följas löpande.

### Analys och slutsatser av inventeringen

Enligt SKR:s metodstöd för prognos av LSS boenden består 73% av boendeinsatserna i landet av gruppboestadsplatser och 25 % består av platser i serviceboestad (resterande 2 % består av övriga specialanpassade boendeformer). I Vetlanda finns förhållandevis få platser i gruppboestad men desto fler platser i serviceboestad jämfört med övriga kommuner i landet. Något som även bekräftades i samband med mätningar i behovsbedömningsverktyget Kuben. En förklaring till denna relativt stora skillnad kan vara att vi i Vetlanda har fler antal individer med personlig assistans jämfört med övriga kommuner. För att få en större förståelse för eventuella samband behöver det göras en djupare analys i frågan. Denna analys behöver ske i samverkan med myndighetskontorets biståndshandläggare.

Under arbetet med inventeringen har olika faktorer tagits i beaktande. Det kan konstateras att ett prognosarbete som detta måste följas upp regelbundet då det är svårt att dra övergripande slutsatser av det underlag som finns, variationen är helt enkelt för stor. Till exempel varierar åldern mycket då brukaren flyttar till boendet, allt mellan 19 och 73 år. Genomsnittsåldern är dock 35 år vilket indikerar att majoriteten inte flyttar hemifrån direkt efter gymnasiet utan man väljer att vänta några år, framförallt gäller det målgruppen som flyttar till gruppboestad. Medelåldern vid inflytt är dock något lägre på serviceboestäder. Vi ser också en tendens där fler unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar ansöker om boende. Dessa individer är svåra att ta med i ett prognosarbete eftersom de inte har gått i särskolan och oftast inte heller haft insatser från vård- och omsorgsförvaltningen tidigare.

Vi har även tittat närmare på omsättningen av antalet platser i de sju olika LSS bostäderna de senaste 10 åren. Under perioden 2011–2015 verkställdes 17 nya beslut varav majoriteten verkställdes på gruppboestäder (11 av 17). Under perioden 2016–2020 verkställdes 17 beslut men där var serviceboestäderna i majoritet, 13 av 17 beslut verkställdes på serviceboestäder. Huruvida detta är en trend är svårt att säga men vi kan konstatera att den växande gruppen unga vuxna med neuropsykiatriska som ansöker om boende även ökar inom andra insatser såsom daglig verksamhet, dagverksamhet och boendestöd.

I inventeringen framkommer att för närvarande finns 18 elever från Vetlanda inskrivna i gymnasiesärskolan och 42 elever är inskrivna i grundsärskolan. Majoriteten av dessa

elever kommer med stor sannolikhet behöva någon form av bostad med särskild service i framtiden. Utöver dessa barn och ungdomar känner funktionshinderomsorgen till ytterligare 19 vuxna individer som fortfarande bor hemma hos sina föräldrar. En möjlighet för att få större kunskap kring när dessa individer önskar ansöka om boende är att utveckla arbetet med insatsen individuell plan enligt § 10 LSS.

När det gäller bostad med särskild service enligt SoL så har Vetlanda kommun ett relativt stort antal platser jämfört med andra kommuner. Bedömningen är att antalet platser möter det behov som finns. Eventuellt kan platserna minska något under kommande 10 årsperiod.

I juli 2021 finns tre ej verkställda beslut gällande bostad med särskild service. Alla tre besluten gäller servicebostad LSS.

När det gäller externa placeringar ser vi ett fortsatt behov av att köpa platser i de ärenden där det behövs specialistkompetens. I dagsläget ser vi att det kommer vara möjligt att erbjuda boende på hemmaplan i två till tre av dessa ärenden.

## 7.2 Framtida behov inom daglig verksamhet och dagverksamhet

Inom daglig verksamhet och dagverksamheten blir det allt vanligare med vuxna med lindriga intellektuella, psykiska och/eller neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som inte är intresserade av att delta i kommunens traditionella sysselsättningsverksamheter då man inte ser sig själv som en individ med funktionsnedsättning. I stället finns förväntningar på att verksamheten, i så stor utsträckning som möjligt, ska fungera som en normativ arbetsplats. En arbetsplats där delaktighet, variation och flexibilitet ingår. Verksamheten behöver ha kompetens för att stödja individen till utveckling och integration i samhället och genom god samverkan med andra aktörer bistå individen att komma närmare den öppna arbetsmarknaden. Denna ambition rimmar väl med lagens intentioner som går ut på att daglig verksamhet har som syfte att bidra till den personliga utvecklingen och att främja delaktigheten i samhället. Ett övergripande mål bör vara att på kortare eller längre sikt utveckla den enskildes möjlighet till arbete.<sup>12</sup>

Många deltagare föredrar att vara på en utflyttad verksamhet som är integrerad på en arbetsplats/praktikplats i samhället. Denna form av daglig verksamhet/dagverksamhet, som även är kostnadseffektiv, behöver utvecklas för att möta behov och efterfrågan.

Daglig verksamhet enligt LSS och dagverksamhet inom SoL är två olika insatser och det finns ett behov av att tydliggöra vad som ingår i respektive uppdrag för att säkerställa att verksamheterna möter brukarnas behov.

### En jämlik verksamhet

Senaste årens brukarundersökningar visar att kvinnor är mer nöjda med sin dagliga verksamhet än män. Det är viktigt att medvetandegöra de skillnader som finns utifrån kön när det gäller intressen och önskemål på innehåll i verksamheten. Det är fler män än kvinnor som har ett beslut om daglig verksamhet men personalen består i hög grad av kvinnor vilket kan leda till att inriktning på verksamhet och arbetsuppgifter utformas

<sup>12</sup> Regeringens proposition 1992/93: 159 om stöd och service till vissa funktionshindrade s.90

utifrån kvinnors intressen och perspektiv. Vi behöver bli bättre på att få till en större bredd på arbetsuppgifter för manliga deltagare.

## Lokaler

I dagsläget är alla dagliga verksamheter/dagverksamheter centralt belägna, vilket är en stor förmån för deltagarna. Dock finns behov av förändringar när det gäller lokalernas utformning och tillgänglighet. Ett par av nuvarande lokaler är inte fullt ut tillgängliga för individer med fysisk funktionsnedsättning. Vissa av verksamheterna har svårt att ta emot fler deltagare då lokalerna är för små. Samtidigt finns behov av ombyggnationer för att forma en miljö som känns trygg för deltagarna och som underlättar för personalen att ha överblick över deltagarna och finnas nära tillhands.

Ytterligare en förändring som behöver göras gäller en verksamhet som i dag är samlokaliserad med en bostad med särskild service enligt LSS. Samlokalisering av olika verksamheter bör enligt gällande regelverk undvikas för att inte riskera en institutionslik miljö.

I samband med nödvändiga förändringar av lokalernas utformning är det samtidigt viktigt att tänka på att inte skapa för stora verksamheter. Majoriteten av deltagarna fungerar bäst i mindre enheter där personalen finns nära tillhands och kan handleda deltagarna efter var och ens individuella behov.

## 7.3 Korttidsvistelse

Enligt LSS är korttidsvistelse tänkt att dels ge avlastning för anhöriga, dels rekreation, miljöombyte och personlig utveckling för brukaren. Korttidsvistelse ska även kunna fungera som ett led i att bryta ett beroendeförhållande mellan barn och förälder samt möjligheten att träna inför att flytta hemifrån.

I Vetlanda finns idag ett korttidshem som är beläget i centralorten. Korttidshemmet riktar sig främst till barn och unga. Mätningar av behov och resurser visar att antalet platser är tillräckligt i förhållande till efterfrågan. Dock behöver verksamheten se över hur de tillgängliga dygnet är fördelade över veckans dagar för att skapa en tillgänglig verksamhet som är resurseffektiv samtidigt som den ökar kapaciteten att ta emot fler barn och ungdomar.

Lokalerna, som ligger i direkt anslutning till ett särskilt boende för äldre, är inte optimala för verksamheten då lokalernas planlösning skapar svårigheter för personalen att ha en överblick över barnen och ungdomarna. Ett korttidshem ska efterlikna en hemlik miljö och undvika en institutionell prägel och bör därför inte samlokaliseras med andra verksamheter.

Det finns också behov av att se över innehåll och målgruppsindelning i verksamheterna för att verksamheten ska bli attraktiv och tillgänglig för fler målgrupper, till exempel barn och unga med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.

När det gäller korttidsvistelse i form av läger så finns idag ingen verksamhet i egen regi utan kommunen köper platser från privata lägeranordnare. Det bör vara möjligt att bygga upp en egen lägerverksamhet i samverkan med andra kommuner på höglandet och på så sätt skapa en mer kostnadseffektiv verksamhet.



## 7.4 Boendestöd

Våren 2019 påbörjades ett gemensamt utvecklingsprojekt i Jönköpings län med syfte att skapa en enhetlig syn på insatsen boendestödet.<sup>13</sup> I samband med inventering av de olika kommunernas boendestödinsatser framkom både likheter och skillnader i tillämpningen av insatsen. Olikheterna har sedan legat till grund när projektet har identifierat faktorer att arbeta vidare med för att nå en så enhetlig länsgemensam tolkning som möjligt. Utgångspunkten har varit *”Vad är viktigt att det är sig likt om jag som brukare flyttar från en kommun till en annan i Jönköpings län”*. Inom ramen för projektet har samtliga kommuner, inklusive Vetlanda, påbörjat ett utvecklingsarbete kring boendestödet och de identifierade faktorerna. Målet är även en god intern samverkan mellan biståndshandläggare och utförare. I samband med utvecklingsarbetet har en tvärgrupp skapats där olika professioner inklusive brukarrepresentanter finns med. Förbättringsaktiviteter inom ramen för utvecklingsarbetet kommer att infogas i den övergripande handlingsplanen kopplad till denna plan.

## 7.5 Arvoderade uppdrag

Insatserna kontaktperson och stödfamilj är arvoderade uppdrag som bygger på en viss grad av ideellt engagemang från uppdragstagaren. I dagsläget är det brist på kontaktpersoner och till viss del även stödfamiljer vilket har resulterat i att flera beslut inte har kunnat verkställas. Detta får negativa konsekvenser för brukaren som inte får sina behov tillgodosedda men det riskerar även att leda till ökade kostnader i form av särskilda avgifter för kommunen. Särskilda avgifter kan utdömas av förvaltningsrätten på begäran av Inspektionen för vård och omsorg (IVO) om den enskilde får vänta oskäligt länge på att ett beslut ska verkställas. Det finns ett behov av att se över nuvarande rekryteringsförfarande och försöka finna nya, alternativa vägar för att motivera och attrahera människor att vilja göra en insats för en person med funktionsnedsättning.

Samtidigt finns det behov av att utveckla noggranna och säkra metoder för att utreda blivande stödfamiljer. Där kan Socialförvaltningen vara ett stöd i lämpliga metoder och tillvägagångssätt.

## 7.6 Utbildning och kompetens inom funktionshinderomsorgen

Att ha rätt kompetens är både viktigt och nödvändigt för den personal som ska ge stöd, service och omsorg till personer med funktionsnedsättning. Med rätt kompetens kan personalen bidra till insatser av god kvalitet. Det är också viktigt att chefer har rätt kunskap för att kunna avgöra vilken kompetens som behövs i den verksamhet som de ansvarar för och se till att det finns förutsättningar för kompetensutveckling. Vilken kompetens som krävs beskrivs i Socialstyrelsens allmänna råd om kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning.<sup>14</sup>

<sup>13</sup> Boendestödsprojekt i Jönköpings län – Definition och vägledning med ramar för boendestöd inom socialpsykiatri i Jönköpings län, 2020 maj.

<sup>14</sup> SOSFS 2014:2

Våren 2021 kom Socialstyrelsen med en rapport om kompetens i LSS-boenden. Rapporten visar att trots att de allmänna råden om personalens kompetens kom redan 2014 så har endast 64 % av den tillsvidareanställda personalen på LSS-boenden för vuxna i riket, rätt kompetens. På LSS-boenden för barn och unga har endast 38 % rätt utbildningsbakgrund. Rapporten betonar riskerna med att personalen inte har rätt kompetens för att arbeta med människor med funktionsnedsättning. Bland annat ökar risken för att tvångs- och begränsningsåtgärder används i verksamheten i brist på rätt kunskap om kommunikation, bemötande, pedagogiskt förhållningsätt och förståelse för funktionsnedsättningen. Rapporten nämner även brist på handledning, frånvarande chefer och brist på tid för reflektion i personalgruppen som exempel på riskfaktorer. Socialstyrelsen konstaterar att det behövs en långsiktighet och hållbarhet i tillgång till utbildning och kompetensutveckling för personal på LSS-boende.<sup>15</sup>

### **En sammanhållen dag**

Många brukare inom funktionshinderomsorgen förflyttar sig mellan olika verksamheter under en dag. För att skapa trygghet, stöd och struktur är det viktigt att använda samma arbetssätt och metoder inom funktionshinderomsorgens olika verksamheter. Metoder för kommunikation är en central del som behöver utvecklas.

Alternativ och kompletterande kommunikation, AKK, stödjer kommunikation mellan människor, och hjälper personer med kommunikationssvårigheter att förstå andra och att uttrycka sig.

Att kommunicera är en grundläggande mänsklig rättighet – alla kan inte tala, men alla kan kommunicera på något sätt. För att en person ska kunna uttrycka sig och förstå så bra som möjligt behövs en kommunikativ miljö, där omgivningen anpassar sig efter behoven och stimulerar samspel och kommunikation<sup>16</sup>. Inom funktionshinderomsorgen används AKK i varierande omfattning.

Andra exempel på områden där kompetensen behöver stärkas inom de olika verksamheterna är tydliggörande pedagogik och lågaffektivt bemötande.

### **Nya titlar och kompetensanalyser**

Den samhällsutveckling som skett de senaste decennierna har påverkat synen på personer med funktionsnedsättning som idag har en helt annan ställning som jämlika medborgare. Det har i sin tur inneburit en förändrad syn på de olika yrkesrollerna och därmed ett behov av förändrade titlar. Verksamhetsfältet lämnar titlar som vårdare, skötare och undersköterskor som har ett tydligt vårdande-skötande perspektiv, för att istället införa stödassistent och stödpedagog som har ett mer stöttande perspektiv i sin yrkesroll.

Kommunerna i Jönköpings län har tagit fram gemensamma riktlinjer med tillhörande kompetenskrav för de nya titlarna.<sup>17</sup> Kompetenskraven bygger på Socialstyrelsens allmänna råd. Målet är att samtliga kommuner i länet successivt ska implementera de

<sup>15</sup> Kompetens i LSS-boenden, rapport från Socialstyrelsen mars 2021.

<sup>16</sup> Kunskapsguiden.se: Om alternativ och kompletterande kommunikation

<sup>17</sup> Titlar och utbildningskrav inom kommunernas funktionshinderverksamhet i Jönköpings län. (Underlag framtaget i samverkan mellan Jönköpings läns 13 kommuner. Hösten 2018.) Kommunal utveckling

nya titlarna inom funktionshinderområdet. Flera andra regioner i Sverige har varit tidigt ute med titelbyte och har banat väg för resterande delar av landet. I februari 2018 fattades beslut om ändrade etiketter inom funktionshinderområdet och nya AID-koder infördes i det nationella systemet över titlar.

### **Stödpedagog**

Stödpedagog kallas den personal som arbetar stödjande till personer med funktionsnedsättning (direkt eller via arbetslaget) med pedagogisk vägledning och individanpassat arbetssätt. Det är de fördjupade kunskaperna, kunskapsnivån inom funktionshinderområdet, som skiljer stödpedagog mot stödassistent. Stödpedagog är en ny profession inom funktionshinderomsorgen som inte har funnits tidigare. Målsättningen är att på sikt ha en stödpedagog i varje arbetsgrupp.

En stödpedagog har följande utbildning:

- Yrkehögskoleexamen med inriktning stödpedagog inom funktionshinderområdet, 200 yrkehögskolepoäng, eller
- 60 högskolepoäng med relevant inriktning för verksamhetsområdet och uppdraget.

### **Stödassistent**

Titeln stödassistent gäller för baspersonal som arbetar inom LSS verksamheter samt bostad med särskild service SoL och som har utbildning från:

- Gymnasieskolans 3-åriga vård- och omsorgsprogram
- Gymnasieskolans 3-åriga barn- och fritidsprogram

### **Övriga titlar inom funktionshinderomsorgens verksamheter**

Inom boendestödet sker inga förändringar utan titeln boendestödjare kvarstår. Likaså kvarstår titeln personlig assistent. Hälso- och sjukvårdspersonalen berörs inte heller av denna förändring utan behåller sina nuvarande titlar.

### **Personalens behov av handledning**

För att kunna tillhandahålla en verksamhet med god kvalitet som lever upp till lagens intentioner och mål så är personalens kompetens och kunskap om funktionsnedsättningar och pedagogiska metoder av yttersta vikt. Dock kommer det alltid finnas situationer, till exempel vid olika former av problemskapande beteenden, där personalen behöver handledning och stöd från professioner med fördjupad specialistkompetens inom området. Inom vård- och omsorgsförvaltningen finns flera specialistkompetenser som personal och chefer kan nyttja vid behov. Utöver de stödpedagoger som successivt kommer att tillsättas ute i arbetsgrupperna så finns interna resurser i form av psykiatrisjuksköterska, arbetsterapeut och demensjuksköterska. Det viktigt att vi fortsätter att se över hur vi på bästa sätt kan nyttja dessa kompetenser inom funktionshinderomsorgens verksamheter.

Det blir allt vanligare att kommuner väljer att tillsätta en metodstödjande roll som ytterligare handledande resurs. Metodstödjaren har då ofta uppdraget att dels samordna stödpedagogernas uppdrag, dels handleda och utbilda arbetsgrupper i olika metoder såsom tydliggörande pedagogik och lågaffektivt bemötande. Inte sällan har denna metodstödjare en bakgrund som arbetsterapeut, specialpedagog eller liknande.

Idag finns, utöver interna resurser, även externa specialistkompetenser att tillgå. En sådan resurs är habiliteringen (regionen). För att nyttja habiliteringen krävs att den brukare som personalen behöver handledning kring är inskriven som patient i habiliteringen.

För att säkra upp att det finns tillgång till handledning vid ärenden som är extra komplexa finns även möjlighet till upphandlad, extern handledning.

### **Jämlik hälsa**

Studier visar att personer med funktionsnedsättning generellt har sämre hälsa jämfört med befolkningen i stort. Bedömningen är att Vetlanda inte är något undantag. Åtgärder för att främja jämlik hälsa behöver vara utformade och anpassade utifrån olika gruppers behov och förutsättningar och särskilt utifrån olika funktionsnedsättningar. Personal på boenden och i daglig verksamhet/dagverksamhet har en social och pedagogisk kompetens, vilket är bra och positivt då man ser till individens förmågor och sätter individen i ett socialt sammanhang. Personalen behöver en ökad kompetens kring hälsofrämjande levnadsvanor för att minska den ojämlika hälsan och förebygga ohälsa. Personal behöver också kunskap om när kontakt med sjukvård ska tas och fungera som en länk mellan brukaren och sjukvården så att alla får samma rätt till vård i rätt tid och med rätt förutsättningar. Dessa arbetssätt går hand i hand med den pågående nationella utvecklingen av god och nära vård.

## **8. Delaktighet och inflytande**

Delaktighet är en mänsklig rättighet och centralt i hela funktionshinderomsorgens verksamhetsområde. Det gäller både utifrån lagens övergripande mål och det dagliga arbetet med stöd och service. För personer med nedsatt beslutsförmåga kan ett väl fungerande arbete för ökad delaktighet bidra till ökad vilja och förmåga att delta i beslutsfattande. Därmed kan inflytandet öka, såväl över stödet och servicen som i det dagliga livet och på samhällsnivå.<sup>18</sup>

Delaktighet och självständighet har ett nära samband. Självständighet och andra aspekter av den enskildes autonomi såsom inflytande och medbestämmande berörs på flera sätt i LSS. Insatser enligt lagen ska utformas så att de stärker förmågan att leva ett självständigt liv. Det finns också krav på att verksamheten ska grundas på den enskildes självbestämmanderätt och integritet.

Inom funktionshinderomsorgen behöver vi utveckla hållbara metoder och arbetssätt som stödjer individens möjlighet till delaktighet, självständighet och tilltro till den egna förmågan. Därför är ambitionen att rekrytera stödpedagoger, med högre utbildningsnivå och större kunskap om dessa arbetssätt, en viktig del i skapandet av en stödjande, pedagogisk och kunskapsbaserad funktionshinderomsorg.

---

<sup>18</sup> Vägar till ökad delaktighet. Kunskapsstöd för socialtjänsten om arbete med stöd och service enligt LSS, Socialstyrelsen 2017

## 9. Samverkan

En god samverkan kring varje individ är en förutsättning för en god och säker vård och omsorg. Individer med insatser från funktionshinderomsorgens verksamheter har inte sällan en komplex och sammansatt problematik med behov av stöd från flera aktörer. Därför är det viktigt att kontinuerligt upprätthålla och utveckla metoder och arbetssätt som leder till god samverkan där vi har individens bästa i fokus. En väl fungerande samverkan, både internt i vår egen organisation och externt med andra aktörer, är nödvändigt för att kunna skapa en god livskvalitet för de individer som vi är till för.

## 10. Avslutningsvis – områden att fortsätta arbeta med i handlingsplanen

I denna plan har de utmaningar som funktionshinderomsorgens mångfacetterade verksamhetsområde har framför sig beskrivits och belysts. Målet med planen har varit att beskriva de förändringar som behöver göras både på kort och lång sikt, förändringar som är nödvändiga för att vi ska kunna leverera insatser av god kvalitet som lever upp till gällande regelverk och lagens intentioner.

Aktiviteter som krävs för att få till dessa förändringar kommer att preciseras närmare i det handlingsplansarbete som följer i spåren av denna plan för funktionshinderomsorgens utveckling.

De områden som har identifierats i samband med framtagandet av denna plan är följande:

- Utveckling av verksamheterna för att möta de förändringar i målgrupperna som har identifierats såsom det ökande antalet brukare med psykisk ohälsa men även nya målgrupper såsom brukare med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar.
- Utveckla metoder och arbetssätt som ökar individens förutsättningar att leva ett så självständigt liv som möjligt. I samband med detta skapa en boendekedja som möjliggör boendekarriär och som säkerställer att varje brukare får bo i just den boendeform som hen har behov av.
- Säkerställa att personal och chefer har rätt kompetens och att handledning finns att tillgå vid behov.
- Löpande genomföra inventering och prognos av behov av bostad med särskild service. Förslagsvis vartannat år.
- Fortsatt utveckling av bostäder med särskild service för att säkerställa att boendena lever upp till krav och intentioner i gällande regelverk.
- Fortsatt utveckling av daglig verksamhet/dagverksamhet för att säkerställa att verksamheterna är lätt tillgängliga och motsvarar brukarnas behov.
- Arbeta för en ändamålsenligt och välplanerad korttidsverksamhet i lokaler som är anpassade efter behoven hos de barn och ungdomar som regelbundet vistas i verksamheten.
- Se över möjligheten att utveckla korttidsvistelse i form av läger på hemmaplan

## Referenser

[FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning - MFD](#)

[Ett hållbart barnrättsarbete - MFD](#)

[Om insatser och stöd enligt LSS - Kunskapsguiden](#)

[Lag \(1993:387\) om stöd och service till vissa funktionshindrade Svensk författningssamling 1993:1993:387 t.o.m. SFS 2021:737 - Riksdagen](#)

[Bistånd enligt socialtjänstlagen för personer med funktionsnedsättning - Kunskapsguiden](#)

[Socialtjänstlag \(2001:453\) Svensk författningssamling 2001:2001:453 t.o.m. SFS 2021:738 - Riksdagen](#)

[Socialförsäkringsbalk \(2010:110\) Svensk författningssamling 2010:2010:110 t.o.m. SFS 2021:586 - Riksdagen](#)

[Översyn av insatser enligt LSS - Regeringen.se](#)

[Hållbar socialtjänst – En ny socialtjänstlag - Regeringen.se](#)

[God och nära vård - En reform för ett hållbart hälso- och sjukvårdssystem - Regeringen.se](#)

[En strategi för genomförande av funktionshinderspolicen 2011–2016 \(regeringen.se\)](#)

[Omvärldsanalys 2020 \(vetlanda.se\)](#)

[Det är mitt hem - Vägledning om boende och boendestöd för personer med psykisk funktionsnedsättning \(socialstyrelsen.se\)](#)

[Att inventera behov Inventering av gruppen personer med psykisk funktionsnedsättning \(socialstyrelsen.se\)](#)

[Stöd för prognos av boende enligt LSS \(skr.se\)](#)

Regeringens proposition 1992/93: 159 om stöd och service till vissa funktionshindrade

Boendestödsprojekt i Jönköpings län – Definition och vägledning med ramar för boendestöd inom socialpsykiatri i Jönköpings län, 2020 maj.

SOSFS 2014:2 Allmänna råd: Kunskaper hos personal som ger stöd, service eller omsorg enligt SoL och LSS till personer med funktionsnedsättning (Socialstyrelsens författningssamling)

[Kompetens i LSS-boenden \(socialstyrelsen.se\)](#)

Titlar och utbildningskrav inom kommunernas funktionshinderverksamhet i Jönköpings län; Kommunal utveckling (Underlag framtaget i samverkan mellan Jönköpings läns 13 kommuner. Hösten 2018.)

[Alternativ och kompletterande kommunikation - Kunskapsguiden](#)

[Vägar till ökad delaktighet – Kunskapsstöd för socialtjänsten om arbete med stöd och service enligt LSS \(socialstyrelsen.se\)](#)